

آب مروارید (کاتاراکت)

کاتاراکت یا آب مروارید کدر شدن عدسی چشم میباشد. در این حالت عدسی چشم شفافیت خود را از دست داده و کدر شده و زردرنگ میشود. میزان این کدورت و محل آن در چشم های مختلف فرق میکند و اگر در مرکز عدسی چشم باشد باعث کاهش بینایی و دید فرد میشود. بنابراین برخلاف تصور عوام کاتاراکت یک پرده جلوی چشم نیست و همچنین ربطی به استفاده زیاد از چشم ندارد. این بیماری به راحتی قابل درمان است و دید بیمار برگشت خواهد نمود.

علائم کاتاراکت:

۱. تار شدن دید بدون درد یا ناراحتی دیگر
۲. حساسیت به نور و احساس پخش شدن نور
۳. دید نامناسب در شب
۴. دوبینی در یک چشم
۵. محو شدن و مات شدن رنگ اجسام
۶. احتیاج به نور بیشتر جهت مطالعه و کارهای دقیق چشمی
۷. تغییر نمره عینک بدون اینکه دید بهتر شود

هر چند این علائم در بیماریهای دیگر چشم نیز بروز میکنند ولی باعث مراجعه فرد به چشم پزشک می شوند و در آنجا بیماری تشخیص داده میشود.

علت های ایجاد کاتاراکت:

شایعترین علت بروز کاتاراکت سن است. در واقع افزایش سن مهمترین عامل بیماری آب مروارید میباشد علل دیگر شامل سابقه خانوادگی، بیماریهای داخلی مثل دیابت، سابقه ضربه خوردن به چشم، قرار گرفتن طولانی مدت در معرض اشعه خورشید یا اشعه های مضر، جراحی های قبلی چشم، مصرف سیگار، استفاده طولانی از بعضی داروها بخصوص کورتون و دیگر عوامل که اهمیت کمتری دارند.

سرعت پیشرفت بیماری آب مروارید:

سرعت پیشرفت کاتاراکت از یک فرد به فرد دیگر و حتی از چشم یک فرد به چشم دیگر متفاوت است و معمولاً قابل پیش بینی نمیشود. شایعترین نوع کاتاراکت که با افزایش سن بوجود می آید روند کند و آهسته ای دارد و طی سالها پیشرفت میکند و بتدریج باعث کاهش دید فرد میشود. در حالیکه در انواع ضربه ای کاتاراکت طی چند هفته به سرعت باعث کاهش دید میشود.

تشخیص کاتاراکت:

با مراجعه به متخصص چشم و معاینه دقیق و کامل چشم بیماری کاتاراکت تشخیص داده میشود. در این معاینه قدرت بینایی چشم و ساختمانهای آن از نظر سلامت و عملکرد بطور دقیق بررسی میشود و ممکن است علتهای دیگر کاهش دید نیز تشخیص داده شود.

زمان مناسب جهت درمان کاتاراکت:

درمان کاتاراکت با عمل جراحی صورت میگیرد. زمان انجام جراحی وقتی است که آب مروارید باعث کاهش دید فرد و اختلال در انجام فعالیتهای معمول روزمره شده باشد. این تصور که کاتاراکت باید برسد تا دید بیمار خیلی کم شود و یا برعکس کاتاراکت به محض تشخیص باید تحت درمان جراحی قرار گیرد هیچکدام درست نیست. این خود فرد است که تشخیص میدهد با وضعیت بینایی که دارد میتواند کارهای معمول زندگی خود را انجام دهد یا خیر آیا میتواند به راحتی مطالعه کند به خوبی میتواند رانندگی کند و شب ها از نظر دید مشکل ندارد؟ و آیا کاهش بینایی اختلالی در کارهایی مانند دیدن تلویزیون، خرید، آشپزی و ... ایجاد کرده یا خیر؟ با توجه به این موارد و یکسری معاینات که متخصص چشم انجام میدهد پزشک در مورد زمان انجام جراحی تصمیم میگیرد همچنین

باید توجه داشت که بی توجهی به کاتاراکت و تاخیر در درمان آن ممکن است عوارضی داشته باشد و باعث بروز بیماریهای دیگری در چشم شده و یا عمل آب مروارید را با مشکل مواجه کند لذا توجه به توصیه های پزشک متخصص در این رابطه بسیار مهم است.

روش درمان کاتاراکت:

اگر دید خیلی تار نشده باشد نیاز به جراحی کاتاراکت نیست و ممکن است با تغییر کمی در نمره عینک فرد کارهای معمول خود را انجام دهد گاهی توصیه میشود که فرد از عینک های آفتابی و ضد اشعه استفاده کند تا دید راحت تری داشته باشد ولی هیچ دارو، قطره و یا ورزش و غذایی برای درمان و جلوگیری از پیشرفت کاتاراکت وجود ندارد.

مراحل درمان کاتاراکت:

قبل از جراحی آب مروارید باید قدرت لنز داخل چشمی تعیین شود. این لنز جایگزین عدسی کدر شده چشم میشود بنابراین تعیین نمره دقیق الزامی است. همچنین باید در مورد داروهایی که بطور معمول مصرف میشود به پزشک اطلاع داد. بیمار باید حتما یک نفر همراه در روز عمل با خود داشته باشد و حدود ۴ ساعت قبل از عمل جراحی از خوردن غذا پرهیز کند. در موقع جراحی بیمار وارد اتاق عمل میشود. این عمل معمولا بصورت سرپایی انجام میشود و به جز موارد خاص نیاز به بی هوشی کامل ندارد. از چند قطره بی حسی برای از بین بردن درد استفاده میشود و ممکن است داروهای آرام بخش هم به بیمار تجویز شود تا استرس نداشته باشد. پوست اطراف چشم و پلک ها به طور دقیق استریل میشود و سپس یک پوشش استریل روی آنها را میپوشاند بطوریکه فقط چشم بیرون میماند. بیمار حرکت و نور میبیند ولی نحوه عمل را متوجه نمیشود چون در زیر میکروسکوپ قرار گرفته است. یک برش کوچک در کنار چشم ایجاد میشود و سپس از طریق آن عدسی کدر شده چشم که به قطعات کوچک خرد شده و به خارج کشیده میشود. این عمل توسط دستگاهی به نام "فیکو" انجام میشود. عدسی چشم در داخل یک غشای ظریف به نام کپسول قرار دارد. در عمل جراحی به روش فیکو کپسول جلوی عدسی برداشته شده و کپسول خلفی باقی میماند. سپس از طریق همان شکاف ظریف یک عدسی از جنس پلاستیک یا سیلیکون تا شده و داخل چشم و در محل عدسی قبلی چشم کار گذاشته میشود این همان لنز داخل چشمی است که قبل از عمل آب مروارید نمره آن تعیین شده است. پس از پایان عمل یک پوشش محافظ روی چشم قرار گرفته و پس از یک استراحت کوتاه مدت در بخش بیمار مرخص شده و میتواند به منزل برود. اگر نیاز به عمل چشم دیگر باشد حداقل باید ۳ هفته از عمل چشم اول گذشته باشد. جراحی آب مروارید به روش فیکو معمولا نیاز به بخیه زدن ندارد. در بعضی موارد ممکن است عمل کاتاراکت به روش دیگری انجام شود که در آن چشم برش بیشتری داده شده و نیاز به بخیه دارد. بعد از عمل جراحی باید قطره های چشمی طبق دستور مصرف شوند. بیمار نباید به چشم فشار بیاورد و یا آن را مالش دهد. تا زمانی که پزشک اجازه نداده نباید فعالیت های سنگین انجام دهد و یا سر خود را پایین بیاورد. همچنین رانندگی کردن باید با توصیه پزشک انجام شود. ممکن است پزشک دستور دهد تا فرد از عینک های آفتابی و یا پوشش چشم تا مدتی بعد از عمل استفاده نماید.

نقش لیزر در عمل جراحی کاتاراکت:

هر چند از لیزر برای عمل جراحی کاتاراکت استفاده شده است ولی روش های لیزری فعلی قادر به درمان کاتاراکت بخصوص در مواردی که هسته عدسی سخت شده باشد نیستند. به همین دلیل استفاده از دستگاه فیکو عمومیت بیشتری دارد. این دستگاه با ارتعاشات اولترا سوند هسته عدسی را خرد کرده و سپس از طریق لوله بسیار باریکی از چشم خارج میشود. اندازه برشی که میله دستگاه فیکو از آن وارد چشم میشود کمتر از ۲ میلی متر میباشد بنابراین نیازی به بخیه زدن وجود ندارد. در بعضی موارد پس از چند ماه که از عمل کاتاراکت میگذرد کپسول عدسی چشم که دست نخورده می ماند به تدریج کدر می شود. این حالت باعث تار شدن دیده می شود و بیمار مجدداً به پزشک مراجعه می کند. در این صورت پزشک پس از معاینه به کمک لیزر کپسول نازک و کدر شده را برمی دارد تا دید بیمار به حالت اول برگردد.

عوارض احتمالی پس از عمل کاتاراکت:

گرچه میزان موفقیت عمل کاتاراکت بسیار زیاد است و بیمار در صورت نداشتن مشکلات چشمی دیگر دید بسیار خوبی بدست می آورد ولی عوارض نادری هم ممکن است بروز کنند که عبارتند از عفونت، خونریزی، تورم و ادم ماکولا یا مرکز شبکیه، جاشدگی شبکیه چشم که هر کدام علائم خود را دارند. بنابراین در صورت بروز علائم زیر باید به جراح اطلاع داد و مورد معاینه قرار

معاونت آموزشی و پژوهشی بیمارستان فوق تخصصی رضوی

گرفت. درد شدید که با مسکن های معمولی بهبود نمی یابد، از بین رفتن دید، حالت تهوع و استفراغ و سرفه شدید که به مرور بدتر میشود، خونریزی چشم و یا ضربه به آن. باید در نظر داشت که هر چند عمل کاتاراکت معمولاً با موفقیت انجام میشود ولی بعضی از افراد ممکن است دید خوبی بدست نیاورند اینها شامل بیماران مبتلا به آب سیاه یا گلوکوم، رتینوپاتی دیابتی و یا افراد مبتلا به اختلالات سنی ماکولا می باشند. لذا معاینه دقیق و کامل شبکیه چشم و عصب بینایی قبل از انجام عمل آب مروارید می تواند زمینه ای از میزان دید بیمار بعد از عمل بدست بدهد.

علائمی که افراد را متوجه کاتاراکت میکند:

بروز بعضی علائم و اختلالات بینایی فرد را متوجه کاتاراکت مینماید هر چند این علائم در بیماریهای دیگر چشمی هم ممکن است بروز کنند ولی توجه به آنها میتواند فرد را زودتر به مطب چشم پزشک ارجاع دهد. این علائم عبارتند از حساسیت بیش از حد به نور آفتاب و نورهای خیره کننده بخصوص هنگام رانندگی و احساس پخش شدن نور اجسام، کاهش دید جهت انجام امور معمول و مورد علاقه و یا عدم دید کافی هنگام مطالعه تماشای تلویزیون، خیاطی و پیاده روی یا ورزش های تفریحی. مشکل در درک فاصله ها و عمق و ترس از سقوط در چاله ها بعلت کاهش میزان دید بخصوص با کاهش نور کاهش کیفیت دید رنگ ها و شفافیت آنها و کدر شدن رنگ اجسام. تغییر نمره عینک بدون اینکه تاثیری روی بینایی فرد داشته باشد.